

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

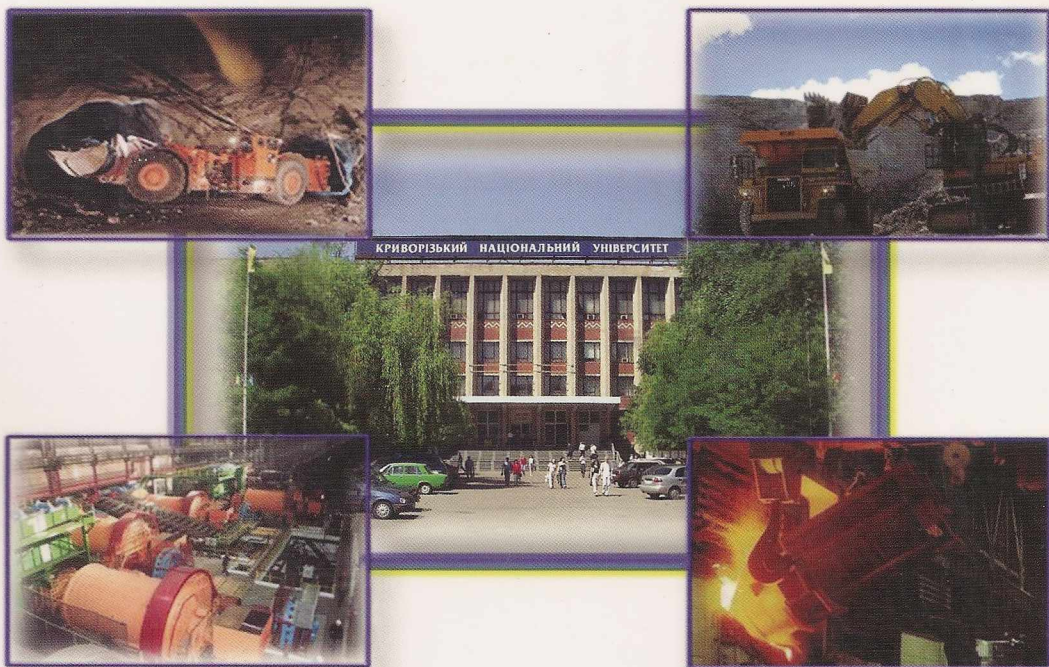
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Міжнародна науково-технічна конференція

Матеріали конференції

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ
ТА СУСПІЛЬСТВА**

Т о м 2

22-25 травня 2013 року

Кривий Ріг

УДК 378.147

І. Ю. СЕРЬОГІНА,

канд. пед. наук, доцент кафедри педагогіки і методики технологічної освіти

Криворізький педагогічний інститут

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

gayoga@rambler.ru

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕЙТИНГОВОГО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

У статті представлено характеристику технології рейтингового контролю навчальної діяльності студентів педагогічних вузів.

У сучасних умовах реформування вищої школи мірилом діяльності учасників навчального процесу повинні стати його якість і результативність. Засобом визначення якісних параметрів може виступати контроль як один з невід'ємних компонентів цього процесу. Він дозволяє забезпечити визначення рівня знань, практичних навичок і умінь студентів, відповідність їх знань освітнім стандартам, уносити корективи у зміст, організацію і методику викладання навчальних дисциплін, у стиль діяльності викладачів, розвиток їхньої педагогічної культури і майстерності. Як показує аналіз практики організації навчально-виховного процесу вищих закладів у процес навчання активно впроваджується рейтингова система контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Аналізуючи результати досліджень у цій галузі дидактики, зокрема дослідження Безносюк О. О. [1], Бочарникової В. М. [2], Одерий Л. П. [3], Цехмістрової Г. С. [4] тощо, ми спрямували свою роботу на приведення розробленої рейтингової системи до специфіки педагогічних вузів.

Метою статті є розгляд специфіки технології рейтингового контролю навчальної діяльності студентів педагогічних ВНЗ.

У ході дослідно-експериментальної роботи нами була визначена структура рейтингової технології контролю навчальної діяльності студентів ВНЗ. Загальна модель розгорнутого рейтингу з розбивкою на компетенції кафедр і факультетів може бути представлена у такому вигляді. На кафедрах: 1. Розподіл матеріалу кожної навчальної дисципліни за структурно-логічними самостійними блоками інформації (модулями). Цими блоками можуть бути окремі заняття, теми чи розділи, курсові роботи, індивідуальні програмні завдання для самостійного відпрацювання теоретичного матеріалу і т.п. Для них розробляються граничні рейтингові значення в балах, що виставляються студентам як оцінка залежно від якості і терміну виконання завдань. 2. Встановлення з кожного навчального предмета специфічної структури контрольних заходів, що доповнюються до існуючих такими видами контролю, як тестування, вирішення контрольних завдань, складання опорних конспектів, письмове анотування й ін. 3. Включення в рейтингову оцінку написання рефератів, доповідей з наступною участю в конкурсах, наукових конференціях та олімпіадах тощо. 4. Активно застосовувати "залік автоматом" та "іспит автоматом" при наявності у студентів поточних відмінних оцінок та відповідних балів за певні види творчих, наукових, пошукових робіт. 5. Розширення діапазону різнорівневих завдань:

- репродуктивного плану, коли студентам пропонуються завдання і всі необхідні дані для розв'язання. У цьому випадку їм залишається діяти за відповідним алгоритмом;

- частково-пошукового (продуктивного) плану, коли студентам пропонуються завдання з неповною структурою вхідних даних. У цьому випадку студенти самостійно доповнюють умови і потім уже виконують необхідні завдання;

- творчого плану, коли студентам указується тільки мета діяльності. У цьому випадку студенти формують відсутні дані, установлюють рубіжні умови, алгоритм діяльності з розв'язання завдання і виконують його.

6. Оцінювання психолого-педагогічної практики студентів враховує: оцінку планування й організації особистої роботи; оцінку якості виконання намічених робіт; оцінку ініціативних видів творчої, наукової та пошукової діяльності. 7. Вводиться система заохочувальних і штрафних балів, що враховуються залежно від якості і часу здачі робіт (своєчасно, достроково, із запізненням). 8. Вводиться рейтинг педагога для усіх викладачів. При цьому враховується: професійна компетентність; аргументованість і доказовість викладу; уміння

застосовувати нові педагогічні технології; уміння контролювати знання студентів і на цій основі стимулювати їхню подальшу навчальну активність; індивідуальний підхід у навчанні; культура педагогічного спілкування, контакт із студентами; практична спрямованість занять; уміння проводити виховну роботу у процесі заняття; якість розроблювальних навчально-методичних матеріалів, лекцій, доповідей, статей та участь у наукових конференціях тощо.

На факультетах: 1. Установлюється початковий рейтинг, з яким абітурієнт приходить у заклад. Цей рейтинг враховує середній бал свідоцтва або диплома про освіту, сумарний бал вступних іспитів, участь у конференціях та олімпіадах тощо. 2. Визначаються бали за позааудиторну діяльність студентів. 3. Розвивається практика заохочувальних і штрафних балів за фактичну роботу поза заняттями. 4. Результати рейтингу беруться до уваги при визначенні відмінників, встигаючих і невстигаючих студентів, при встановленні надбавок до посадових окладів, вибору місця призначення по закінченні ВНЗ.

Щодо перспектив важливо враховувати і те, що технологія рейтингу постійно удосконалюється, збагачується її структура, прогресують і технічні можливості, особливо на базі комп'ютерних технологій. Так, останнім часом у розпорядження користувачів персональних комп'ютерів надходять новітні програми, які дозволяють створювати тести без спеціальних знань, при цьому отримується оперативна оцінка відпрацьованих тестів. Безумовно, що в недалекій перспективі ці технології можна буде підключати і до визначення рейтингу педагога, оцінки матеріалів його лекцій, доповідей та ін. Наведені положення дають загальне уявлення про можливі варіанти повного обсягу рейтингової технології. Що стосується її проміжних етапів, то вони можуть реалізовуватися у будь-яких варіантах з урахуванням специфіки факультетів педагогічних ВНЗ.

В організаційному відношенні, за результатами дослідів з проблеми рейтингової технології можливі два підходи, кожний з яких має свої плюси і мінуси. Перший – жорсткий перехід, здійснюваний у суворому встановленому порядку одночасно всіма структурами закладу. Другий – диференційний перехід, здійснюваний кожним структурним підрозділом самостійно в міру накопичення і створення необхідних умов. При цьому в першому варіанті керівництво закладу бере управління на себе і веде процес по заздалегідь наміченій програмі. Перевага другого варіанта у тому, що у закладі створюється авангард, на досвіді і помилках якого вчаться інші підрозділи. Результати дослідно-експериментальної роботи дозволили визначити найкращі варіанти діяльності викладачів для переходу на рейтингову систему контролю навчальної діяльності студентів. Досвід застосування рейтингу показав, що для цього потрібна завчасна і добре продумана підготовка науково-педагогічного складу, що включає: глибоке самостійне опрацювання наявної інформації з новітніх систем контролю; визначення варіанта рейтингової технології оцінки успішності студентів; ретельну розробку форм проведення всіх контрольних заходів з дисципліни (курсу); розробку відповідних дидактичних матеріалів з навчальної дисципліни тощо.

Незважаючи на те, що за останні роки видано чимало літератури з рейтингової технології контролю, істотним доповненням до літературних джерел служать особисті контакти, зустрічі з представниками тих ВНЗ, де рейтинг уже плідно та ефективно функціонує. Причому багато авторів виходять з різних варіантів рейтингу, починаючи від найпростіших і закінчуючи складними системами. І у цьому випадку важливо визначитися, який з них прийняти для подальшої роботи окремого факультету педагогічного ВНЗ, який найбільшою мірою відповідає спеціалізації навчальної діяльності та особистій позиції педагога, його намірам і можливостям.

Одне зі складних завдань полягає в підготовці відповідних навчальних матеріалів. Для цього програмний матеріал курсу (дисципліни) попередньо поділяється на інформаційні блоки (модулі), що становлять завершений обсяг навчальної роботи. Для професійно-орієнтованих дисциплін наявність незалежних блоків обов'язкова, тобто які не є логічним продовженням попередніх. У свою чергу більш дрібні блоки зводяться до більш великого, який містить завершений об'єкт. Контрольними заходами для цих блоків є творча контрольна робота на реферативному рівні з елементами розрахунків і застосування певних методик та алгоритмів, розробка методик, доцільних удосконалень методик конструктивних схем з неодмінним публічним захистом перед аудиторією навчальної групи.

Особливою рисою рейтингової технології контролю навчальної діяльності є перевага таких її видів, що становлять більш конкретизовані результати активності на заняттях.

Результати педагогічного експерименту свідчать, що найкращими тут можуть бути розробки доповідей, наукових повідомлень, рефератів, написання курсових і конкурсних робіт, складання конкретних дидактичних і методичних матеріалів, виконання обов'язків викладача з професійно-орієнтованої дисципліни і т.п.

При організації рейтингової технології контролю навчальної діяльності з метою цілеспрямування самостійної роботи літературні джерела для підготовки до контрольних заходів щодо певних блоків інформації вказуються в навчальних програмах і тематичних планах з навчальної дисципліни. Найвищий бал виставляється тим студентам, які опрацювали обов'язкову і додаткову літературу, ознайомилися з новітніми досягненнями у відповідній сфері, новими технологіями і перспективами, закордонними джерелами, авторефератами та інших досліджень з відповідної проблеми. Творче розв'язання практичних завдань, розробка і виступ з доповідями, рефератами, написання курсових і конкурсних робіт надають право студенту на більш високу оцінку, чим звичайна відповідь на занятті.

Як правило, на професійно-орієнтовану дисципліну виділяються спеціальні години для самостійної роботи студентів під керівництвом викладача, тому доцільно передбачати додаткові контрольні заходи, з яких розробляються окремі питання і завдання. Вивчення матеріалу в цьому випадку оцінюється окремим рейтингом.

Важливо, щоб у процесі вивчення кожного модуля здійснювалося два види контролю: вхідний і вихідний (підсумковий за модуль). При вхідному контролі перевіряється рівень знань, необхідний для засвоєння основного матеріалу, відпрацьовуються ключові поняття і сутність фундаментальних понять для даного модуля. Такий контроль виконує діагностичну функцію, і його результати не використовуються при виставленні підсумкової рейтингової оцінки, але він дозволяє визначити рівень готовності студентів до сприйняття навчального матеріалу даного модуля. Він здійснюється перед початком вивчення блоку напередодні лекції або першого заняття, або безпосередньо під час їх проведення. Вихідний контроль здійснюється по завершенні вивчення модуля і для нього необхідно розробляти тести, контрольні питання або завдання.

Отже, у процесі роботи та спостереження за навчально-виховним процесом на технологічно-педагогічному факультеті КПІ при застосуванні рейтингової системи контролю відмічена активізація загальної діяльності студентів за рахунок створення змагальності у повсякденній діяльності: посилилася мотивація студентів до навчання; виявляється інтенсифікація навчальної діяльності студентів із-за зацікавленості в результатах, що створює умови для цілеспрямованої, творчої і самостійної праці, ведення наукового пошуку в інтересах удосконалення своїх професійних якостей (76% опитаних студентів ТПФ); активізувався розвиток організаторських здібностей та навичок, професійних якостей (на це вказали 93% опитаних студентів ТПФ); інтенсифікується діяльність у години самостійної підготовки, досягається висока продуктивність роботи. На думку більшості опитаних, система примушує студента систематично працювати протягом усього терміну навчання (64% опитаних).

У подальшій роботі плануємо вдосконалювати рейтингову систему контролю результатів навчання студентів ТПФ при викладанні різних дисциплін для покращення якості та результативності освіти у цілому.

Література

1. Безносюк О. О. Система модульно-рейтингового контролю успішності студентів: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 // Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2001. – 174 арк.
2. Бочарнікова В. М. Стимулююча функція контролю знань, умінь і навичок студентів вищої школи // Автореферат дис. ... канд. пед. наук, – 13.00.01. – К., 1999. – 18 с.
3. Одерий Л. П. Основы системы контроля качества обучения.– К.: ІСДО, 1995. – 131 с.
4. Цехмістрова Г. С. Ефективність застосування модульного навчання та рейтингової системи контролю знань студентів // Проблеми освіти. – 2001. – Вип. 26. – С. 40-53.